

requirement-motivational component even increases, which is associated with unrealized potential under quarantine restrictions. The severity of facilitation resources decreased significantly, indicating that knowledge, skills and abilities to influence others require constant use / training for effective detection. It is established that psychological resourcefulness has changed during the period of quarantine restrictions, such resources as self-realization in the profession, self-confidence, success have decreased especially significantly. The study has proved that knowledge of one's own psychological resources, the ability to update and accommodate them is the first thing to pay attention to in the context of providing psychological assistance to students due to the current social constraints. Increasing work on oneself was insufficient to compensate the psychological resources used by the individual in this situation, so it is necessary to develop new techniques and mechanisms for their enrichment.

Keywords: psychological resourcefulness, facilitation, facilitative potential, coronavirus pandemic, individual psychological characteristics.

Подано до редакції 25.02.2021

УДК 159.923.2-053.6:004.738.5-042.72

DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2021-1-5>

Юлія Асєєва,
кандидат психологічних наук,
завідувач кафедри загальнонаукових,
соціальних та поведінкових наук
Одеського інституту Міжрегіональної академії управління персоналом,
вул. Чорноморського козацтва, 19, м. Одеса, Україна

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СОЦІАЛЬНИХ УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ІЗ СТУПЕНЕМ ПРОЯВУ КІБЕР-АДИКЦІЙ

Для сучасного світу характерно стрімкий розвиток діджиталізації та гаджеталізації, і кіберпростір стає новою сферою реальності для більшості населення. Незважаючи на усі переваги інтерактивних технологій та швидкості отримання необхідної інформації завдяки поширеності, доступності мережі Інтернет, з'являються і нові проблемні питання. Вже сьогодні майже 8 % населення світу є залежними від Інтернет мережі, однак, питання щодо нозології, етіології кібер-адикцій та їх лікування й профілактики досі залишаються відкритими. Метою цього дослідження було виявлення впливу соціальних умов життєдіяльності на вираженість кібер-адикцій. Методи дослідження: бібліографічний та історичний аналіз теоретичного надбання, психодіагностичний: тест-опитувальник на виявлення кібер-адикції (ТОК) та напіструктуроване інтерв'ю респондентів для з'ясування соціальних умов життя, а також математико-статистичні (обробка даних зроблена за допомогою програми «Microsoft Excel», «SPSS 26.0 для Windows XP»). Вибірку дослідження склали 559 осіб, із них 408, які мали певні види кібер-адикцій, та 151 особа, які надали згоду увійти в контрольну групу (умовно здорові). Дослідження проводилось із дотриманням принципів біоетики та деонтології. Було встановлено, що найбільш характерними адикціями для юнаків є: комп'ютерна залежність, Інтернет-адикція, ігрова адикція та гаджет-адикція, дівчатам більш притаманні: кіберкомунікативна адикція та селфетіс. При аналізі результатів кореляції (за Пірсоном та Тау-в Кендаллом) щодо встановлення взаємозв'язку між впливом соціальних умов життєдіяльності на ступінь вираженості кібер-адикцій встановлено, що за результатами обох матриць кореляції не виявлено зв'язків між видами кібер-адикцій та закладами освіти, в яких навчались наші респонденти, однак при цьому встановлено прямий взаємозв'язок залежності від комп'ютера, Інтернет-адикції, ігрової адикції та кібер-комунікативної із навчальною успішністю кібер-адиктивів. Такий вид кібер-адикції, як селфетіс, має зворотній пропорційний зв'язок з матеріальним статком родини. За результатами кореляційного аналізу за Пірсоном, можна констатувати, що прояви відокремлених видів кібер-адикцій мають середній прямий зв'язок із конфліктами з батьками, слабкий прямий зв'язок проявляється між кібер-адикціями та конфліктами із однолітками.

Ключові слова: Інтернет, кібер-адикції, залежність від комп'ютера, Інтернет залежність, гаджет-адикції, селфетіс, кіберкомунікативна адикція.

Вступ та сучасний стан досліджуваної проблеми

За даними дослідження університету Гонконгу, опублікованими в журналі «Cyberpsychology, Behaviour and Social Networking» у 2019 році 6%, а у 2020 році це вже 7,99 % людей по всьому світу є залежними від Інтернету. У звітах We Are Social і Hootsuite про глобальний стан цифрових технологій на 2020 рік вказано, що порівняно із 2019 роком на 1,1 % виріс рівень користувачів електронних девайсів, тобто на 82 мільйони осіб більше ніж, у минулому році. Кількість користувачів мобільними приладами зросла на 2,4 % – 124 мільйони осіб, а у порівнянні із 2018 роком кількість осіб зросла на 224 мільйонна осіб, це 4,4 % більш, ніж було. Інтернет користувачів у 2020 році вже на 298 мільйонів осіб (7,78 %) більше ніж у минулому році, а рівень користувачів соціальними мережами виріс на 9,2 % (на 329 мільйонів осіб). У порівнянні із 2018 роком приріст користувачів соціальними мережами збільшився на 18,2 % і сьогодні вже складає 3,8 мільярда осіб, які зареєстровані у соціальних мережах. Користувачі Інтернету на період сьогодні складають вже майже половину населення всього світу – 4,54 мільярда осіб, кількість користувачів мобільними пристроями, які мають вихід до мережі у порівнянні із 2015 роком зросла на 18,2 %, якщо у 2015 році це 4,328 мільярдів осіб, то сьогодні це вже 5,186 мільярдів осіб (Кемп, 2020).

В Україні за статистичними даними 25,59 мільйона осіб користуються Інтернетом, що становить 58 % населення країни. Мобільним Інтернетом користуються 18,7 млн. українців – це 42% населення. Таку інформацію оприлюднило міжнародне агентство «We are social», що спеціалізується на дослідженнях в сфері медіа, в звіті «Digital in 2019». Соціальними мережами користуються 29% жителів України – 13 млн. осіб. З них за допомогою мобільного телефону в соцмережі виходять 22% населення – 9,5 млн. В інших дослідженнях встановлено, що 22% студентів мають високий рівень залежності від мобільного телефону, 47,5% – середній та 30,5% – низький (Чебикін, Кабешева, 2010). З січня 2017 року по січень 2018 кількість користувачів соцмережі Facebook збільшилася на 71%. Загальна кількість активних користувачів соцмережі становить 13 млн. Кількість користувачів Instagram зросла за рік на 16% і становить 7,2 млн. З січня 2017 по січень 2018 кількість Інтернет користувачів в Україні збільшилася на 17% (4 мільйони чоловік). Згідно зі статистикою, кожен день Інтернетом користуються 72% користувачів, мінімум раз в тиждень – 21%, мінімум раз на місяць – 4%, рідше, ніж раз на місяць – 2% користувачів (Полякова, 2018; Кемп, 2020).

Так, за даними дослідження (Чебикін, Кримова, 2015) показано, що часовий параметр роботи людини за комп'ютером є важливим відносно його впливу на її психічний стан: встановлено, що тривала (понад шість годин щодня) комп'ютерна діяльність неоднозначно впливає на емоційну стабільність студентської молоді: у студентів, які віддають перевагу інформа-

ційно-розважальній діяльності, підвищується депресивність та знижується саморегуляція, врівноваженість; у студентів із навчально-професійною спрямованістю негативні впливи виявляються меншою мірою.

Отже, проблема діджиталізації та гаджетизації суспільства набирає обертів, і не зважаючи на всі переваги використання інтерактивних технологій, породжуються проблемні питання, одним із яких є поява залежності від них. Становлення особистості як окремої соціальної одиниці починає протікати у двох площинах: матеріальній та кіберпросторі, при цьому кожна з них дозволяє особистості реалізовуватись в своїх різноманітних проявах, проте кіберпростір стає більш привабливим, оскільки дозволяє примірити на себе значно більше образів власного «Я», відмовитись від спілкування, зв'язків із небажаними особами тощо. Тому, вже зараз масштаби кібер-адикції, Інтернет-залежності, гаджет-адикції та інших нехімічних залежностей, пов'язаних із інтерактивними технологіями настільки суттєві, що їх виділяють у низку нових залежностей, котрі суттєво впливають на становлення молоді і суспільства в цілому (Войскунский, Смыслова, 2020; Boram Jeong, & Yoon Lee Bo, 2020; Zhaojun, Pontesbc, Guangcan, 2020)

Вивчення проблеми кібер-адикцій розпочато ще у 70-х роках минулого століття. Сьогодні ця проблема вже має полінауковий профіль вивчення. Її дослідженням займаються як психологи, так і медики, педагоги, філософи та соціологи. Кібер-адикції як феномен залежної поведінки досліджували М. Коул, А. Е. Войскунский, О. Н. Арестова, А. В. Худяков, М. С. Кисельова та ін. Як патологічний потяг та хворобу кібер-адикції розглядалися такими науковцями сучасності, як: Т. Ю. Больбот, О. П. Белінська, В. М. Бондаровська, Т. Б. Волобуєва, Л. М. Юр'єва, М. D. Griffiths, D. J. Kuss, J. Billieux, K. Young, M. Cole, D. Jacobson, та інші.

Незважаючи на зацікавленість наукової спільноти цією проблемою, на сьогодні не існує чіткої класифікації даного виду нехімічної залежності, не достатньо описано портрет кібер-адикта та детермінанти кібер-адикції, більшість психодіагностичного інструментарію для виявлення кібер-адикцій адаптована, а не створена з урахуванням менталітету і соціокультурних особливостей адиктів.

Мета – виявлення впливу соціальних умов життєдіяльності на вираженість кібер-адикцій.

Завдання:

1. Розглянути ступінь розробленості проблеми кібер-адикцій в сучасних наукових дослідженнях.
2. Дослідити взаємозв'язок впливу соціальних умов життєдіяльності на вираженість кібер-адикцій.

Методи дослідження: біографічний та історичний (аналіз, систематизація, теоретичних даних та літературних джерел за темою дослідження), психодіагностичний, в цій роботі використано: Тест-опитувальник на виявлення кібер-адикції (ТОК), а також було проведено напіструктуроване інтерв'ю респондентів для з'ясування соціальних умов респон-

дентів, а також математико-статистичні (математична та статистична обробка даних зроблена за допомогою програми «Microsoft Excel, XP», і пакета статистичного аналізу SPSS 26.0 для Windows XP) (Лапач, Чубенко, Бабич, 2001).

1) «Тест-опитувальник на виявлення кібер-адикції» (ТОК) був розроблений автором для виявлення ступеню прояву кібер-адикції. Тест включає 102 питання, відповіді оцінюються наступним чином: а – 1 бал, б – 2 бали; в – 3 бали; г – 4 бали; д – 5 балів. Тест містить три діади кібер-адикцій: 1-а діада – Інтровертивна включає в себе залежність від комп'ютера (ПК) та Інтернет-адикцію; 2-га діада – Змішена, що включає в себе такі види кібер-адикції як ігрова адикція та гаджет-адикція; 3-я діада – Екстравертивна включає: кіберкомунікативну адикцію та селфетіс. Згідно з ключем до тесту можливо встановити ступінь прояву кожного із видів кібер-адикції: 1) відсутність певного виду кібер-адикції (17-26 балів), що вказує на досвід використання: ПК, Інтернету, деяких видів гри, гаджетів, а також мають незначний досвід кіберкомунікації та селфі.; 2) відсутність патологічних ознак кібер-адикції (27-34 бали) вказує на те, що не має патологічних ознак захопленості чи залежності, свідчить про нормальне, соціально-прийнятне використання інтерактивних технологій, яке відповідає сучасним потребам суспільства; 3) 1-й ступінь залежності (35-51 бали), який не впливає на нормальний процес життєдіяльності та соціальну взаємодію респондента, вказує на пристрасне використання без наявності сформованості певного виду кібер-адикції, соціальні взаємозв'язки та нормальний процес життєдіяльності ще не страждають. Однак, необхідно застерегти респондента про наявну загрозу формування адикції; 4) 2-й ступінь залежності (52-68 бали) – сформована залежність із виникненням проблем, які порушують нормальне соціальне життя особистості, страждають та порушуються міжособистісні стосунки, оскільки особистість обирає кіберпростір, а не реальне життя. На цій стадії особистість потребує сторонньої допомоги, залучення до психокорекційних заходів спрямованих на попередження подальшого формування патологічної залежності; 5) 3-й ступінь залежності (69-85 бали) – патологічна залежність, яка має прояви вираженої соціальної дезадаптації особистості, виявляються зміни в психоемоційних характеристиках та спостерігаються фізіологічні порушення (тунельний синдром, зниження зору, головний біль, сколіоз тощо). Особистість потребує втручання фахівців, залучення до загальних психокорекційних заходів спрямованих на зниження залежності від виявленого виду кібер-адикції. Ця стадія вже свідчить про психофізіологічні зміни, які потребують лікування та проведення активних психокорекційних заходів.

Автором методики пропонується під кібер-адикцією розуміти вид нехімічної залежності, який виражається в психічному розладі, спричиненому нав'язливим бажанням постійно знаходитись у віртуальній реальності, проживати й реалізовуватись у кіберпросторі за допомогою використання гаджетів чи

електронних девайсів, незважаючи на руйнування матеріально-соціальної реальності, негативних наслідків для здоров'я і для процесу життєдіяльності взагалі (Асеева, 2020).

Під залежністю від комп'ютера (ПК) (комп'ютерна-адикція чи комп'ютерна залежність – синонімічні поняття) слід розуміти вид нехімічної залежності, який виражається в нав'язливому бажанні постійно використовувати ПК, незважаючи на негативний вплив на фізичне та психічне здоров'я, руйнування реальних соціальних стосунків, а при неможливості його використання виникають зміни в емоційно-вольовій сфері особистості (Асеева, 2020).

Інтернет залежність (Інтернет-адикція) – це вид нехімічної залежності, який трактується як психічно-поведінковий розлад, що виражається в нав'язливому чи компульсивному бажанні постійно перебувати в режимі online, викликаючи порушення нормального процесу життєдіяльності, а неможливість перебування в режимі online призводить до змін емоційного стану й спричиняє негативні зміни в когнітивній, поведінковій та афективній сферах особистості (Асеева, 2020).

Під гаджет-адикцією розуміємо вид нехімічної залежності, який виражається у відслідковуванні нових версій мобільних чи гаджет пристроїв на ринку, в гіперболізованій потребі володіння певною моделлю (ноутбука, смартфона, iPhone, iPad чи іншого електронного девайса) і неконтрольованому бажанні постійного використання цього гаджета (Асеева, 2020).

Кіберкомунікативна адикція (кіберкомунікативна залежність) – вид нехімічної залежності, який виражається в нав'язливому бажанні будувати та підтримувати міжособистісну комунікацію в кіберпросторі за допомогою меседжерів, соціальних мережах, форумів, чатів, групових ігор та інше, при цьому нехтуючи реальними міжособистісними зв'язками, що призводить до руйнування нормального процесу життєдіяльності особистості.

Селфетіс – це вид нехімічної залежності, який виражається у нав'язливому бажанні постійного самофотографування та виставлення фото на власних сторінках у кіберпросторі, а неможливість самофотографування, обробки фото, викладення їх в мережі, а також недостатня кількість «лайків» чи позитивних відгуків або отримання негативних відгуки стає причиною негативних змін у емоційно-вольовій, когнітивній та поведінковій сферах особистості.

Розподіл на діади було побудовано в залежності від спрямованості та необхідності взаємодії із іншими особами в кіберпросторі, а також очікуваністю зворотного зв'язку від інших. Інтровертивна діада, яка включає в себе залежність від комп'ютера (ПК) та Інтернет-адикцію і не передбачає зворотних зв'язків від осіб із кіберпростору, для адикта важливим є сам процес взаємодії із ПК чи знаходження у мережі Інтернет, наприклад, адикт може просто та безцільно блукати по веб-сайтах. Змішана діада включає в себе: ігрову адикцію та гаджет-адикцію. При цих адикціях адикту важливо мати зворотній зв'язок від інших осіб,

наприклад, володіння гаджетом дозволяє ілюзорно підвищити свій соціальний статус чи здобути позитивне ставлення від кібер-друзів під час групової гри у мережі тощо. При адикціях, які ми включили до екстраверсивної діади, адиктам вкрай необхідно мати позитивний зворотній зв'язок, вони формують свою ідентичність завдяки реалізації в кіберпросторі під час кіберкомунікації чи схвалені своїх фото, викладених у мережі, а негативні відгуки чи коментарі призводять до порушень в їх емоційно-вольовій сфері.

Наше дослідження тривало з 2016 року по 2020 рік і проводилось з дотриманням основних принципів проведення експериментальних досліджень на базах: Одеського національного медичного університету; Одеського національного економічного університету; Одеського інституту ПрАТ «ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом»; Одеського державного університету внутрішніх справ; Національної військово-медичної клініки центру «ГВКГ»; «Клініка дружня до молоді» при КНП «Міська студентська поліклініка» Одеської міської ради. Всі опитані були ознайомлені із темою дослідження та усім було надано можливість відмовитись від участі у дослідженні у будь-який момент. Серед загальної кількості обстежених 663 особи, у процесі проведення дослідження

104 особи відмовились від участі у дослідженні. Загальний об'єм вибірки цього дослідження склав 559 осіб у віці від 14 до 21 року.

Результати

Для досягнення поставленої мети нашого дослідження та доведення достовірності отриманих даних були застосовані психодіагностичні методи, й методи математично-статистичної обробки даних за допомогою комп'ютерних програм Microsoft Excel XP і SPSS 26.0 для Windows XP.

На першому етапі експериментальної частини цього дослідження ми провели збір психодіагностичних даних за методикою «Тест-опитувальник на виявлення кібер-адикції» (ТОК).

Розподіл груп в залежності від статі та віку складався наступним чином: від 14 до 15 років, склали групу, Г1 – 170 підлітків, яка включала ГЮ1 – 80 юнаків; ГД1 – 90 дівчат; від 16 до 18 років, другу групу, Г2 – 202 підлітка, яка включала ГЮ2 – 98 юнаків; ГД2 – 104 дівчат; та від 19 до 21 років, третя група, Г3 – 187 підлітків, яка включала ГЮ3 – 91 юнаків; ГД3 – 96 дівчат. За результатами опитування були отримані наступні дані, які представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Результати, що отримані за методикою ТОК

Субшкали ТОК	відсутність адикції	не має патологічних ознак залежності	1-й ступінь залежності	2-й ступінь залежності	3-й ступінь залежності
	%	%	%	%	%
Залежність від комп'ютера (ПК)					
ГЮ1	8,75	17,50	11,25	32,50	30,00
ГД1	10,00	17,78	14,44	30,00	27,78
ГЮ2	8,16	18,37	6,12	24,49	42,86
ГД2	10,58	16,35	11,54	34,62	26,92
ГЮ3	4,40	21,98	3,30	17,58	52,75
ГД3	5,21	22,92	7,29	33,33	31,25
Інтернет-адикція					
ГЮ1	7,50	18,75	8,75	28,75	36,25
ГД1	8,89	18,89	11,11	24,44	36,67
ГЮ2	10,20	16,33	4,08	21,43	47,96
ГД2	7,69	19,23	8,65	29,81	34,62
ГЮ3	5,49	20,88	2,20	14,29	57,14
ГД3	7,29	20,83	3,13	29,17	39,58
Ігрова адикція					
ГЮ1	6,25	20,00	20,00	23,75	30,00
ГД1	6,67	21,11	20,00	26,67	25,56
ГЮ2	8,16	18,37	15,31	20,41	37,76

Продовження табл. 1

Субшкали ТОК	відсутність адикції	не має патологічних ознак залежності	1-й ступінь залежності	2-й ступінь залежності	3-й ступінь залежності
	%	%	%	%	%
Ігрова адикція					
ГД2	10,58	16,35	17,31	25,00	30,77
ГЮ3	10,99	15,38	13,19	15,38	45,05
ГД3	12,50	15,63	14,58	18,75	38,54
Гаджет-адикція					
ГЮ1	10,00	16,25	17,50	25,00	31,25
ГД1	7,78	20,00	16,67	28,89	26,67
ГЮ2	6,12	20,41	17,35	22,45	33,67
ГД2	8,65	18,27	18,27	25,96	28,85
ГЮ3	7,69	18,68	15,38	18,68	39,56
ГД3	10,42	17,71	16,67	20,83	34,38
Кіберкомунікативна адикція					
ГЮ1	8,75	17,50	15,00	18,75	40,00
ГД1	10,00	17,78	14,44	18,89	38,89
ГЮ2	8,16	18,37	14,29	17,35	41,84
ГД2	6,73	20,19	10,58	15,38	47,12
ГЮ3	10,99	15,38	6,59	8,79	58,24
ГД3	7,29	20,83	10,42	16,67	44,79
Селфетіс					
ГЮ1	6,25	20,00	17,50	22,50	33,75
ГД1	8,89	18,89	13,33	17,78	41,11
ГЮ2	4,08	22,45	20,41	24,49	28,57
ГД2	7,69	19,23	11,54	15,38	46,15
ГЮ3	7,69	18,68	20,88	24,18	28,57
ГД3	4,17	23,96	8,33	11,46	52,08

Проаналізувавши отримані дані, можна зазначити, що до залежності від ПК більш схильні респонденти у віковій категорії від 19 до 21 року (52,75 % респондентів виявлено 3-й ступінь залежності) чоловічої статі, а також юнаки у віковій категорії від 16 до 18 років продемонстрували 3-й ступінь залежності – 42,82 % респондентів. Цей ступінь адикції вказує на патологічну залежність яка має прояви вираженої соціальної дезадаптації та прояви психофізіологічних змін. Отже, ці респонденти потребують загальних психокорекційних заходів, що спрямовані на зниження залежності.

Серед дівчат найвищі показники виявлено по 2-му ступеню залежності у вікових категоріях від 16 до 18 років – 34,62 % респондентів та у віковій категорії від 19 до 21 року – 33,33 % респондентів. Тобто, респонденти демонструють сформовану залежність із виникненням проблем, які порушують їх нормальне

соціальне життя. Все це свідчить про необхідність проведення психокорекційних заходів, спрямованих на попередження подальшого формування патологічної залежності.

За субшкалою тесту ТОК «Інтернет-адикції» найвищі показники виявлено серед вікових категорій від 19 до 21 року та від 16 до 18 років – 57,14 % і 47,96 % респондентів чоловічої статі: 3-й ступінь залежності. Дівчата демонструють 3-й ступінь залежності у віковій категорії від 14 до 15 років – 36,67 % респондентів та у віковій категорії від 19 до 21 років – 39,58 % респондентів. Найменша схильність до Інтернет-адикції у дівчат віковій категорії від 16 до 18 років. Сумарний показник за даними, отриманими по субшкалам «відсутності адикції» та «не має патологічних ознак залежності» – 35,57 % респондентів. Сумарний показник відсутності Інтернет-адикції серед вибірки не перевищує 30%.

При аналізі профілю субшкали «Ігрова адикція» найвищі показники 3-го ступеню прояву адикцій виявлено як серед юнаків, так і серед дівчат вікової категорії від 19 до 21 року – 45,05 % респондентів та 38,54 % респондентів відповідно. Відсутність адикції та можливий контроль над грою мають юнаки вікової категорії від 16 до 18 років – 32,65 % сумарний відсоток «відсутності адикції» та «відсутності патологічних ознак залежності».

Слід відзначити, що за субшкалою «Гаджет-адикції» юнаки вікової категорії від 16 до 21 років мають найвищі показники за 3-м ступенем гаджет-адикції (ГЮ3 – 39,56 % та ГЮ2 – 33,67 % респондентів), дівчата найвищі показники мають за 3-м ступенем прояву гаджет-адикцій у віковій категорії від 18 до 21 року (ГД3 – 34,38 % респондентів). Сумарні показники відсутності гаджет-адикції у всіх вікових категоріях знаходяться в межах від 25 % до 28 %.

Якісний аналіз профілю кіберкомунікативної адикції доводить, що всі опитані від 14 до 21 року мають високі показники за 3-м ступенем прояву адикції від 38 % до 48 % респондентів. Найбільшу схильність мають дівчата вікової категорії від 16 до 18 років – 47,12 % респондентів. Відсутність кіберкомунікативної адикції у всіх респондентів не перевищує 12 % респондентів, вміють контролювати час своєї кібер-комунікації не більше 20 %. Отже, кіберкомунікативна адикція притаманна майже 70 % респондентів, при цьому дівчата більш схильні до прояву цієї адикції, ніж юнаки.

Від селфетіс страждають всі дівчата від 14 до 21 року, однак, найбільший відсоток 3-го ступеня прояву цієї адикції мають респонденти жіночої статі від 18 до 21 року – 52,08 % опитаних, дещо менший відсоток серед вікової категорії від 16 до 18 років – 46,15 % опитаних. Серед юнаків найвищі показники прояву 3-го ступеня селфетіс у віковій категорії від 14 до 15 років – 33,75 % опитаних. Відсутність прояву селфетіс не перевищує 10 % опитаних.

Провівши кількісний та якісний аналіз отриманих результатів за методикою ТОК серед групи досліджених, слід відзначити, що найбільш характерними адикціями для юнаків є: комп'ютерна залежність, Інтернет-адикція, ігрова-адикція та гаджет-адикція; дівчатам більш притаманні: кіберкомунікативна адикція та селфетіс. При розгляді вікових особливостей можна відзначити, що найвищі показники за 3-м ступенем прояву адикцій знаходяться серед осіб від 18 до 21 року, більш рівномірний розподіл 2-го та 3-го ступеню адикцій серед осіб у віковій категорії від 14 до 15 років. За результатами психодіагностичного дослідження виявлено, що не мають прояву адикцій та патологічних ознак адикцій не більше 30 % всіх респондентів, і лише 35,57 % дівчат у віковій категорії від 16 до 18 років вміють контролювати час проведення в Інтернеті.

На наступному етапі цього дослідження ми проаналізували результати напівструктурованого інтерв'ю. Було виявлено, що у більшості випадків

загальний психофізичний розвиток респондентів в дитинстві був нормальним, але була наявність обтяжливих спадкових чинників стосовно нервово-психічних захворювань та адиктивних навантажень у членів сім'ї респондентів (батьки або близькі родичі страждали психічними захворюваннями або були залежними від алкоголю, наркотиків чи азартних ігор). У значній частині респондентів було виявлено негативний досвід у сімейних стосунках (неповні сім'ї: розлучення, смерть одного із батьків). Умовами відбору респондентів до обох груп було визначено: наявність залежності для основної групи та відсутність схильності до адикцій серед респондентів груп порівняння. За допомогою статистично-математичних програм Microsoft Excel XP і SPSS 26.0 для Windows XP було встановлено, що за статтю, віком та більшістю інших показників – відокремлені групи є однорідними, що свідчить про репрезентативність нашої вибірки.

Під час проведення дослідження у загальноосвітніх навчальних закладах навчалися 32,20% респондентів, у коледжі чи професійно-технічних учбових закладах навчалися 29,52 % респондентів, у закладах вищої освіти – 28,62 % респондентів; мали академічну відпустку – 6,62 % респондентів; відмовились надавати інформацію – 3,04 % респондентів.

Одним із соціальних чинників, який було досліджено у ході проведення дослідження, став характер взаємовідносин у сім'ях. Було встановлено, що респонденти, які не мають прояву кібер-адикції майже не конфліктують із батьками (70,18% респондентів), а респонденти із проявами кібер-адикцій лише у 19,12 % випадків практично не конфліктують із батьками. При розгляді конфліктів із батьками, які відбуваються часто серед осіб із кібер-адикціями, зафіксовано 38,24 % респондентів, а серед осіб без прояву кібер-адикцій – 17,88 %. Часто відбуваються конфлікти між батьками серед осіб із проявами кібер-адикціями у 42,65 %, а серед осіб без кібер-адикцій – у 11,92 % респондентів. Отже, можливо стверджувати, що респонденти із проявом кібер-адикцій здебільшого постійно конфліктують із батьками, а респонденти без прояву кібер-адикцій з батьками майже не конфліктують.

При аналізі результатів опитування щодо наявності конфліктів з однолітками встановлено, що 63,48 % респондентів із проявами кібер-адикцій практично постійно конфліктують із однолітками, 28,44 % респондентів із цієї групи конфліктують із однолітками час від часу і лише 8,09 % респондентів із кібер-адикціями практично не конфліктують із однолітками. Серед осіб без прояву кібер-адикцій встановлено, практично не конфліктують із однолітками 29,80 % респондентів, час від часу мають конфлікти – 53,64 % респондента, а постійні конфлікти з однолітками мають лише 16,55 % респондентів. Слід зауважити, що респонденти із проявами кібер-адикцій більш схильні до конфліктів із однолітками, ніж респонденти без прояву кібер-адикцій.

Надалі ми дослідили академічну успішність рес-

пондентів. Рівень навчання аналізувався за трьома рівнями: високий, середній та низький. Ми аналізували навчальну успішність за середніми оцінками на протязі останнього року за 12 бальною шкалою за даними респондентів та їх батьків (у тих осіб, які навчались за 5-и бальною системою відповіді було переведено у 12-ти бальну систему). Було встановлено, що високі бали у навчанні більш характерні для осіб без прояву кібер-адикцій (21,19 % респондентів), ніж для осіб із проявами кібер-адикцій (10,05 % респондентів). Низький рівень навчальної успішності був більш притаманний для осіб із проявами кібер-адикцій 22,79 % респондентів, ніж для осіб без прояву кібер-адикцій – 11,26 % респондентів. За середнім рівнем навчання особи із кібер-адикціями, так і особи без прояву кібер-адикцій мали майже однакові результати (67,16 % та 67,55 % відповідно).

Для аналізу матеріального статку сім'ї ми виходили із сукупного прибутку родини на місяць: високим вважали щомісячний статок понад 30 тис. грн., середнім – від 10 тис. до 25 тис. грн.; низьким – менше 10 тис. грн. За результатами опитування респон-

дентів встановлено, що серед осіб із проявами кібер-адикцій переважали високий та низький рівень родинного статку (37,99 % та 47,80 % відповідно), а серед сімей, в яких діти не мали прояву кібер-адикцій здебільшого було виявлено середній статок – 52,98 %, а низький та високий статок у таких родинах склав 21,86 % та 25,17 % відповідно.

Для доведення взаємозв'язку між соціальними детермінантами та наявними кібер-адикціями, ми провели кореляційний аналіз Тау-б Кендалла (T) за допомогою програми SPSS 26.0 для Windows XP.

При аналізі отриманої матриці можна зазначити, що прямі слабкі зв'язки виявлено між залежністю від ПК та конфліктом із батьками та однолітками ($T = 0,295$ та $T = 0,244$). Рівень успішності прямо, однак, слабо залежить від наявності та ступеню залежності від ПК ($T = 0,92$). Ступінь вираженості Інтернет-адикції має прямий помірний зв'язок із конфліктом із батьками ($T = 0,355$) та слабкий прямий зв'язок із конфліктами, які відбуваються з однолітками та рівнем навчальної успішності ($T = 0,276$ та $T = 0,112$ відповідно).

Таблиця 2

Кореляційна матриця

Тау-б Кендалла		Закл. освіт.	Конф.бат	Конф.одн	Мат.рів	Рів.успіш
Залежність від ПК	Коефіцієнт кореляції	0,038	,295**	,244**	0,023	,092*
	Знач. (Двостороння)	0,29	0	0	0,532	0,013
	N	559	559	559	559	558
Інтернет-адикція	Коефіцієнт кореляції	-0,022	,355**	,276**	0,01	,112**
	Знач. (Двостороння)	0,545	0	0	0,792	0,003
	N	559	559	559	559	559
Ігрова адикція	Коефіцієнт кореляції	-0,018	,372**	,282**	-0,003	,095*
	Знач. (Двостороння)	0,609	0	0	0,933	0,01
	N	559	559	559	559	558
Гаджет-адикція	Коефіцієнт кореляції	-0,018	,367**	,315**	-0,044	0,071
	Знач. (Двостороння)	0,6	0	0	0,218	0,054
	N	559	559	559	559	559
Кіберкомунікативна адикція	Коефіцієнт кореляції	-0,014	,401**	,318**	-0,046	,093*
	Знач. (Двостороння)	0,687	0	0	0,208	0,012
	N	559	559	559	559	558
Селфетіс	Коефіцієнт кореляції	-0,033	,434**	,342**	-,072*	0,064
	Знач. (Двостороння)	0,347	0	0	0,047	0,082
	N	559	559	559	559	559

Примітка: за Тау-б Кендалла **Кореляція значуща на рівні 0,01 (двостороння); *Кореляція значуща на рівні 0,05 (двостороння).

Закл. освіт. – заклади освіти; Конф.бат. – конфлікти із батьками; Конф.одн. – конфлікти із однолітками; Мат.рів. – рівень матеріального статку сім'ї; Рів.успіш. – рівень навчальної успішності.

Прояви ігрової адикції мають прямий помірний зв'язок з конфліктом у сім'ї ($T = 0,372$) та слабкий прямий зв'язок із конфліктами, які відбуваються з однолітками та рівнем навчальної успішності ($T = 0,282$ та $T = 0,095$ відповідно).

Прояви гаджет-адикцій мають прямий помірний зв'язок як із конфліктом у сім'ї, так і з однолітками ($T = 0,367$ та $T = 0,315$). Кіберкомунікативна залежність, також, має прямі помірні зв'язки із конфліктами ($T = 0,401$ та $T = 0,318$) та виявляється слабкий зв'язок

із рівнем навчальної успішності ($T = 0,093$). Прояви селфетіс, як і попередні види адикцій, мають помірний зв'язок із конфліктами у родині та серед однолітків ($T = 0,434$ та $T = 0,342$), однак, виявлено і зворотній слабкий зв'язок із матеріальним статком сім'ї ($T = -0,072$).

Таким чином, можливо зазначити, що всі види адикцій, виявлені за методикою ТОК, мають прямий зв'язок із конфліктами, які відбуваються у родині та серед однолітків. Залежність від ПК, Інтернет-адикція, ігрова адикція, гаджет-адикція та кіберкомунікативна залежність прямо впливає на навчальну успішність кібер-адиктів. Такий вид кібер-адикції, як селфетіс, має зворотній пропорційний зв'язок з матеріальним статком родини.

Для подальшого встановлення взаємозв'язку між схильністю до певних видів кібер-адикцій та деякими соціальними чинниками було проведено кореляційний аналіз Пірсона, результати наведено у таблиці 3.

У таблиці наведено лише значима частина кореляційного аналізу, оскільки всі розрахунки за допомогою програми SPSS 26.0 для Windows XP приводити не вбачається можливості. За результатами кореляційного аналізу можна відзначити, що коефіцієнт кореляції рівня сили зв'язків вираженості різних видів кібер-адикцій та таких соціальних чинників, як наявність конфлікту із батьками та однолітками, а, також, рівень успішності у закладах освіти мають як сильні позитивні зв'язки ($r > 0,74$), так і помірні ($r > 0,289$), й слабкі негативні ($r > -0,87$) зв'язки. Слід, також, відзначити, що коваріація між усіма видами кібер-адикцій та конфліктами із батьками має прямий сильний зв'язок від $\eta = 0,587$ до $\eta = 0,745$. Коваріація між видами адикцій та конфліктами із однолітками має помірний прямий зв'язок від $\eta = 0,285$ до $\eta = 0,383$. Рівень навчальної успішності має низьку пряму коваріацію за субшкалами «Інтернет-адикції» та «кіберкомунікативної адикції» ($\eta = 0,112$ та $\eta = 0,104$ відповідно).

Таблиця 3

Кореляційний аналіз Пірсона між соціальними факторами та видами кібер-адикцій

		Закл. освіт.	Конф. бат	Конф. одн	Мат. рів	Рів. успіш
Залежність від ПК	Кореляція Пірсона	0,070	,408**	,289**	0,026	,123**
	Знач. (двостороння)	0,097	0,000	0,000	0,539	0,004
	Сума квадратів і перекресні добутки	54,434	327,032	158,880	16,962	53,509
	Коваріація	0,098	0,587	0,285	0,030	0,096
Інтернет-адикція	Кореляція Пірсона	0,020	,447**	,319**	0,014	,139**
	Знач. (двостороння)	0,643	0,000	0,000	0,734	0,001
	Сума квадратів і перекресні добутки	15,760	370,387	181,281	9,715	62,330
	Коваріація	0,028	0,665	0,325	0,017	0,112
Ігрова адикція	Кореляція Пірсона	0,015	,471**	,331**	-0,012	,112**
	Знач. (двостороння)	0,724	0,000	0,000	0,783	0,008
	Сума квадратів і перекресні добутки	11,620	377,806	182,109	-7,608	48,835
	Коваріація	0,021	0,678	0,327	-0,014	0,088
Гаджет-адикція	Кореляція Пірсона	0,025	,447**	,345**	-0,060	,089*
	Знач. (двостороння)	0,548	0,000	0,000	0,155	0,035
	Сума квадратів і перекресні добутки	20,308	368,742	195,072	-40,366	40,039
	Коваріація	0,036	0,662	0,350	-0,072	0,072
Кіберкомунікативна адикція	Кореляція Пірсона	0,016	,479**	,361**	-0,051	,123**
	Знач. (двостороння)	0,714	0,000	0,000	0,227	0,004
	Сума квадратів і перекресні добутки	12,975	413,742	213,238	-35,866	57,706
	Коваріація	0,023	0,743	0,383	-0,064	0,104
Селфетіс	Кореляція Пірсона	0,003	,511**	,380**	-,087*	0,082
	Знач. (двостороння)	0,936	0,000	0,000	0,039	0,054
	Сума квадратів і перекресні добутки	2,677	414,968	211,565	-57,629	35,935
	Коваріація	0,005	0,745	0,380	-0,103	0,065

Примітка: кореляційний аналіз Пірсона має: **Кореляція значуща на рівні 0,01 (двостороння); *Кореляція значуща на рівні 0,05 (двостороння).

Закл. освіт. – заклади освіти; Конф. бат. – конфлікти із батьками; Конф. одн. – конфлікти із однолітками; Мат. рів. – рівень матеріального статку сім'ї; Рів. успіш. – рівень навчальної успішності.

При аналізі результатів, отриманих за кореляційним аналізом Пірсона, можна стверджувати, що прояви відокремлених видів кібер-адикцій мають середній прямий зв'язок із конфліктами з батьками, помірний прямий зв'язок проявляється між кібер-адикціями та конфліктами з однолітками. Сильний взаємозв'язок виявлено між рівнем навчальної успішності та наступними видами кібер-адикцій: залежність від ПК, Інтернет-адикція, ігрова адикція. Помірний взаємозв'язок рівня навчальної успішності виявлено із кіберкомунікативною адикцією та гаджет-адикцією. Селфетіс має слабкий зворотній зв'язок із матеріальним статком родини ($r=0,087$).

За результатами обох матриць кореляції Пірсона та Тау-в Кендалла не виявлено зв'язків між видами кібер-адикцій та закладами освіти, в яких навчались респонденти.

Слід також відзначити, що під час проведення напівструктурованого інтерв'ю було встановлено, що жоден респондент, який увійшов в групу дослідження, не мав проявів психіатричних захворювань і це дозволило нам включити всіх (559) осіб у дослідження. Також, вдалось з'ясувати, що погіршення стосунків у родині батьки пов'язують із розвитком негативної пристрасті їх дітей до використання ПК, Інтернету, гаджетів та інших електронних девайсів, підвищеною агресивністю при встановленні певних заборон із боку батьків, відмовою від виконання обов'язків в родині та постійним вимаганням трат сімейного бюджету на вдосконалення гаджетів чи комп'ютера.

Обговорення

За даними чисельних досліджень, що проводяться науковцями у різних країнах: третина сучасних молодих людей не уявляє своє життя без Інтернету, комп'ютера, гаджетів та інших електронних девайсів; від 10 % до 20 % користувачів Інтернету перебувають в залежності від спілкування в соціальних мережах; до 70 % людей, в тому числі до 90 % дітей, у розвинених країнах систематично грають в комп'ютерні ігри, при чому кожен десятий з них зустрічається через своє захоплення із суттєвими проблемами в реальному світі (Boram Jeong, & Yoon Lee Bo, 2020; Zhaojun, Pontesbc, Guangcan, 2020).

Наприклад, у дослідженні Губенко Е. виявлено, що Інтернет-адиктивні підлітки характеризуються нижчим рівнем впевненості в собі та сміливості у соціальних контактах. В роботах акцентується увага на труднощах побудови міжособистісного спілкування в адиктив.

Хоча кіберпростір допомагає підліткам у процесі соціалізації, а саме: знайомство і спілкування в соціальних мережах, створення власних блогів, форумів, електронних щоденників, створення свого ідеального образу, самопрезентація його на фотографіях, які обговорюються і коментуються іншими підлітками, однак, фіксація на реалізації себе у кіберпросторі призводить і до негативних наслідків.

За результатами проведеного аналізу теоретичних та експериментальних досліджень фахівців, можна зазначити, що до сьогодні залишаються недостат-

ньо вивченими психологічні та соціальні детермінанти залежності від Інтернет мереж. У зв'язку з цим, значний науковий інтерес представляє вивчення механізмів і передумов (як соціальних, так і психологічних) кібер-адикції в підлітковому віці. Тому, нами обрано проблему визначення соціальних передумов, які «штовхають» підлітка у кіберпростір. Це дослідження є частиною комплексного вивчення проблеми кібер-адикцій і соціальні детермінанти стали одним із його аспектів.

Висновки

Аналіз наукової літератури щодо проблеми кібер-адикції показав, що і досі не існує чіткої класифікації цього виду нехімічної залежності, не описано психологічний портрет кібер-адиктив та не виявлено детермінанти кібер-адикцій, крім того, більшість психодіагностичного інструментарію для виявлення кібер-адикцій адаптована, а не створена з урахуванням менталітету і соціокультурних особливостей адиктив.

Для проведеного дослідження було розроблено психодіагностичну методику «Тест-опитувальник на виявлення кібер-адикції» (ТОК), яка надала можливість виявити наступні види кібер-адикцій: залежність від комп'ютера (ПК), Інтернет-адикції, ігрові адикції, гаджет-адикції, кіберкомунікативні адикції, селфетіс. У дослідженні прийняло участь 559 респондентів у віковій категорії від 14 до 21 року. Було встановлено, що найбільш характерними адикціями для юнаків є: комп'ютерна залежність, Інтернет-адикція, ігрова адикція та гаджет-адикція, дівчатам більш притаманні: кіберкомунікативна адикція та селфетіс. При розгляді вікових особливостей можна відзначити, що найвищі показники за 3-м ступенем прояву адикцій знаходяться серед осіб від 18 до 21 року, більш рівномірний розподіл 2-го та 3-го ступеню адикцій серед осіб у віковій категорії від 14 до 15 років. За результатами психодіагностичного дослідження виявлено, що тільки 35,57 % дівчат у віковій категорії від 16 до 18 років вміють контролювати час проведення в Інтернеті і не мають прояву адикцій та патологічних ознак адикцій не більше 30 % всіх респондентів.

За результатами дослідження щодо встановлення взаємозв'язку впливу соціальних умов життєдіяльності на ступінь вираженості кібер-адикції можна констатувати наступне: за результатами обох матриць кореляції Пірсона та Тау-в Кендалла не виявлено зв'язків між видами кібер-адикцій та закладами освіти, в яких навчались наші респонденти, однак, при цьому встановлено прямий сильний та помірний взаємозв'язки залежності від ПК, Інтернет-адикції, ігрової адикції, гаджет-адикції та кіберкомунікативної адикції з навчальною успішністю кібер-адиктив. Такий вид кібер-адикції як селфетіс має зворотній пропорційний зв'язок з матеріальним статком родини. При аналізі результатів, отриманих за кореляційним аналізом Пірсона, можна стверджувати, що прояви відокремлених видів кібер-адикцій мають середній прямий зв'язок із конфліктами з батьками, помірний прямий зв'язок проявляється між кібер-адикціями та конфліктами з однолітками.

Отже, до соціальних умов формування кібер-адикції можливо віднести негативну форму міжособистісної комунікації та наявність постійних конфліктів з батьками та однолітками. Слід, також, вказати, що чим вищий ступінь прояву кібер-адикції, тим ни-

жча навчальна успішність кібер-адиктів. Все це вказує на те, що формування навичок міжособистісної комунікації необхідно включити у психокорекційні програми для осіб, які страждають від кібер-адикції.

Література

1. Асеева Ю. О. Комп'ютерна залежність, Інтернет залежність та кібер-адикції (історичний огляд дефініції). *Психологічний часопис*, Т.6 В.6. 2020. С.57–65. DOI: <https://doi.org/10.31108/1.2020.6.6>

2. Войскунский А. Е., Смыслова О. В. Киберзаболевание в системах виртуальной реальности: ключевые факторы и сенсорная интеграция. *Психологический журнал*. 2020. Т. 41. № 1. С. 56-64.

3. Лапач С. Н. & Чубенко А. В. & Бабич П. Н. Статистические методы в медико-биологических исследованиях с использованием Excel. Киев: Моршон. 2001. 408 с.

4. Полякова А. Всего 58% украинцев пользуются интернетом – исследование. 2018. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2018/01/31/633590/>

5. Чебыкин О. Я., Кабешева А. О. Влияние мобильного телефона на психоэмоциональные состояния личности студента. *Наука і освіта*. 2010. №8. С. 48–54.

6. Чебыкин О. Я., Кримова Н. О. Влияние компьютерной деятельности на эмоциональную сферу студентов. *Наука і освіта*. 2015. №3. С. 126–134.

7. Boram Jeong J., & Yoon Lee Bo et. al. Associations of personality and clinical characteristics with excessive Internet and smartphone use in adolescents: A structural equation modeling approach. *J. Addictive Behaviors*. 2020. Vol. 11. P. 25-33.

8. Simon Kemp Digital 2020 Global Overview Report, for TheNextWeb. Retrieved from: <https://wearesocial.com/digital-2020>

9. Zhaojun M., Pontesbc Q. N., Guangcan D. Internet gaming disorder and psychosocial well-being: A longitudinal study of older-aged adolescents and emerging adults. *J. Addictive Behaviors*. 2020. Vol. 11. P. 5-11.

References

1. Asieieva, Yu. O. (2020). Komp'uterna zalezhnist, Internet zalezhnist ta kiber-adyktsii (istorychnyi ohliad defynitsii) [Computer addiction, Internet addiction and cyber-addiction (historical overview of the definition)]. *Psykhologichnyi chasopys – Psychological*

Journal, 6 (6), 57-65. DOI: <https://doi.org/10.31108/1.2020.6.6> [in Ukraine]

2. Voyskunsky, A. E., & Smyslova, O. V. (2020). Kiberzabolevanie v sistemakh virtualnoy realnosti: klyuchevye faktory i sensoraya integracziya [Cyber Disease in Virtual Reality Systems: Key Factors and Sensory Integration]. *Psikhologicheskyy zhurnal – Psychological journal*, 1 (41), 56-64 [in Russian].

3. Lapach, S. N., & Chubenko, A. V., & Babich, P. N. (2001). *Statistical methods in biomedical research using Excel [Statisticheskie metody v mediko-biologicheskikh issledovaniyakh s ispolzovaniem Excel]*. Kiev: Morion [in Ukraine].

4. Polyakova, A. (2018). *Vsego 58% ukraintsev polzuyutsa internetom – issledovanie [Only 58% of Ukrainians use the Internet – research]*. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2018/01/31/633590/> [in Russian].

5. Chebykin, O. Ya., Kabesheva, A. O. (2010). Vplyv mobilnogo telefonu ta psikhoemotsiini stany osobistosti studenta [Influence of mobile phone and psycho-emotional states of the student's personality]. *Nauka i osvita – Science and Education*, 8, 48–54 [in Ukrainian].

6. Chebykin, O. Ya., Krymova, N. O. (2015). Vplyv kompiuternoї діяльності на емоційну сферу студентів [Influence of computer activity on the emotional sphere of students]. *Nauka i osvita – Science and Education*, 3, 126–134 [in Ukrainian].

7. Boram, Jeong, J., Yoon, Lee Bo, et. al. (2020). Associations of personality and clinical characteristics with excessive Internet and smartphone use in adolescents: A structural equation modeling approach. *Addictive Behaviors*, 11, 25-33 [in English].

8. Kemp, S. (2020). Digital 2020 Global Overview Report, for TheNextWeb. Retrieved from <https://wearesocial.com/digital-2020> [in English].

9. Zhaojun, M., & Pontesbc, Q. N., & Guangcan D. (2020). Internet gaming disorder and psychosocial well-being: A longitudinal study of older-aged adolescents and emerging adults. *J. Addictive Behaviors*. 11, 5-11 [in English].

Yuliia Asieieva,
*PhD (Candidate of Psychological Sciences),
Head of the Department of General Scientific,
Social and Behavioral Sciences of
the Odessa Institute of Interregional Academy of Personnel Management,
19, Black Sea Cossacks Str., Odesa, Ukraine*

RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL CONDITIONS OF LIFE AND THE STAGE OF MANIFESTATION OF CYBER ADDICTIONS

The whole world today is rapidly following the path of digitalization of society, cyberspace is becoming a new sphere of reality for the majority of the population. Despite all the advantages of interactive technologies and the speed of obtaining the necessary information due to the prevalence of the Internet. New problematic issues also arise. Almost 8% of the world's population has been already addicted to the Internet, but questions about the nosology, etiology of cyber addictions and their treatment and prevention still remain unresolved. The aim of this study was to identify the impact of social living conditions on the severity of cyber addictions. The following research methods were used: bibliographic and historical analysis of theoretical heritage, psychodiagnostic testing: Test-questionnaire for detecting cyber addiction (TQC) and semi-structured interview of respondents to clarify social living conditions as well as mathematical and statistical methods for data analysis (data processing was done using the program "Microsoft Excel", "SPSS 26.0 for Windows XP"). The study sample consisted of 559 people, including 408 who had certain types of cyber addictions and 151 people who agreed to join the control group (relatively healthy). The study was conducted in accordance with the principles of bioethics and deontology. It was found that the most typical addictions for boys are computer addiction, Internet addiction, game addiction and gadget addiction; more typical addictions for girls are cyber-communication addiction and selfie. In correlation analysis (according to Pearson and Tau-b Kendall) of relationship between the influence of social living conditions on the severity of cyber addictions it was found that according to the results of both correlation matrices the links were not revealed between cyber addictions and educational institutions in which our respondents studied; but at the same time a direct relationship was found between computer addiction, Internet addiction, game addiction and cyber-communication addiction with the academic success of cyber-addicts. Such a type of cyber addiction as selfie has an inverse relationship with the material wealth of the family. When analyzing the results obtained by Pearson's correlation analysis, it can be argued that the manifestations of all types of cyber addictions have a medium direct connection with conflicts with parents, a weak direct connection between cyber addictions and conflicts with peers.

Keywords: Internet, cyber addictions, computer addiction, Internet addiction, gadget addictions, selfie, cyber-communication addiction.

Подано до редакції 27.02.2021
